

Euroopa vee seisund

Ülevaade

Vee kaitse Euroopas on muutunud tõhusamaks ja kvaliteet paremaks. Nagu allpool kirjeldatud, on ligi 30 aastat kehtinud EL seadusandlus koos kohalike ja rahvusvaheliste meetmetega veekeskkonna kaitsmisel ja parandamisel vilja kandmas paljudes piirkondades. On siiski mitmeid sõlmpunkte, eriti seoses põllumajandusega, mis ei taha edeneda. Samuti on valdkondades, kus edu on saavutatud, veel märkimisväärseid probleeme ja konkreetseid piirkondlikke valupunkte. Tuleb samuti rõhutada, et mõnedes küsimustes esineb suuri informatsioonilünki, mille puhul tuleb tehtud järeldustesse suhtuda teatava ettevaatusega.

Arvestades põllumajanduse suurt osakaalu, on oluline jälgida EL laienemise mõju antud sektorile ja veevarudele uutes liikmesriikides. 1990ndate aastate majandusreform vähendas veekeskkonna reostuskoormust. Mistahes ulatuslik põllumajanduse intensiivistumine peale laienemist tähendaks tõenäoliselt selle kursi muutust.

Edusammud

Jõgede ökoloogiline seisund

Ökoloogiline seisund kajastab igasuguse keemilise ja füüsikalise reostuskoormuse mõju bioloogilisele süsteemile. Informatsioon jõgede kohta 14 riigis näitab enamjaolt jõgede seisundi paranemist. Samas on siiski puudu võrdlusandmetest Euroopa lõikes. Olukord paraneb koos veealase raamdirektiivi (2000/60/EÜ) rakendamisega.

Hapnikku siduvate ainete ja fosfori reostus

Punktreostusallikate kontrollimine linnades ja tööstuses on kaasa toonud paljude Euroopa veekogude kvaliteedi märkimisväärse paranemise. Tähelepanuväärne on linnade reovee tõhusamast puhastamisest, fosfaadivabade puhastusainete ja põllumajanduslike fosfaatväetiste piiratud kasutamisest tingitud fosfori ja orgaaniliste ainete vähenemine jõgedes ja järvedes.

Sellega seoses on vähenenud ka toitainete vool (nii otsene kui jõgede kaudu) merre, eriti Põhjamerre ja Läänemerre, kuigi mitmetel erinevatel põhjustel (keerukad füüsikalised ja keemilised seosed, infolüngad) ei kajastu see alati toitainete kontsentratsiooni vähenemisenähtena merevees.

Tõhusam reoveepuhastus on kaasa toonud ka vee kvaliteedi paranemise ranniku ja sisemaa supluskohtades. Vastavus EL standarditega ületab 90 %.

Ohtlike ainete reostus

Väheneb jõgede reostus raskete metallide ja muude rangelt reguleeritud kasutusega kemikaalidega, mis on kantud ohtlike ainete direktiivi (76/464/EMÜ) loetelusse. Paljude muude saasteainete kohta on kättesaadav informatsioon puudulik, mistõttu on hinnangut võimatu anda.

Seoses eelmainituga on vähenenud ka merekeskkonda viidavate raksemetallide ja teatud orgaaniliste ainete kogused. On tõendeid ka selle kohta, et need langused kogustes vähendavad ka antud ainete sisaldusi Euroopa merede elustikus. Samas võib kõrgemaid sisaldusi, kui loetakse inimesele ohutuks, leida veel tigides ja kalades suuremate jõgede suudmetes, mis asuvad tööstuslike punktreostusallikate ja sadamate läheduses.

Ohtlike ainete heitkoguste vähendamine praegustes EL riikides

on suures osas saavutatud puhtamate protsesside ja tööstustehnoloogia juurutamisega. Nafta väljavool rafineerimistehastest ja avamererajatistest on vähenenud. Heitkoguste vähenemine ühinevates riikides on toimunud peamiselt tänu ebamajanduslike rajatiste sulgemisele.

Tekkiva probleemina on mitmed Euroopa riigid täheldanud endokriinset talitlust mõjutavate ainete esinemist pinnavees, mis pärsivad veeloomade seksuaalfunktsioone.

Veekasutus

Vee tarbimine on viimasel kümnendil vähenenud, välja arvatud Edela-Euroopas. Enamus majandusharusid on oma veekasutust piiranud vee taaskasutamise ja seadmete efektiivsuse tõstmise kaudu. Oma osa on mänginud ka kõrgem vee hind.

Naftalekked

Kuigi aastati tulemused kõiguvad päris palju, on naftalekked laevadelt vähenenud 1990ndatel märkimisväärselt. Seda tingis tõenäoliselt suurema arvu topeltpõhjaliste laevade kasutuselevõtt ja arengud navigatsiooni alal.

Informatsioon

Viimase kaheksa aasta jooksul toimunud Eurowaternet'i (veealaste andmete ja informatsiooni kogumise võrk, mida koordineerib Euroopa Keskkonnaagentuur – EEA) juurutamine on kaasa toonud märkimisväärse Euroopa veealase informatsiooni paranemise.

EEA lühiülevaated on kokkuvõtlikud kergesti loetavad sissejuhatused aktuaalsete keskkonnaküsimuste käsitusse, lähtudes uusimatest kättesaadavatest andmetest. Lühiülevaated avaldatakse EKA veebisaidil aadressil: www.eea.eu.int

Muutusteta

Nitraadireostus

Lämmastikureostus, eriti põllumajanduses, on jäänud samaks. Samas, kui vähendatud on reostust punktsaasteallikatest, on põllumajanduse osakaal muutunud suhteliselt olulisemaks.

Sisaldused jõgedes on jäänud üsna samale tasemele kogu 1990ndate jooksul, kusjuures kõrgeimad näitajad on Lääne-Euroopa maades, kus põllumajandus on kõige intensiivsem. Toitainete sisaldused meres on samuti jäänud endisele tasemele.

Miski ei viita nitraaditaseme muutumist põhjavees. Nitraadi piirväärtusi joogivees ületatakse ligikaudu kolmandiku põhjaveekogude puhul, mille kohta on saadud vastavat informatsiooni. Nitraadisisaldus joogivees on kogu Euroopa ühine probleem, eriti madalate kaevude puhul.

Vee kasutamine niisutusseadmetes, energia- ja turmismittoöstuses

Põllumajanduslik veekasutus, näiteks niisutusseadmetes, on pisut kasvanud Edela-Euroopas, samuti on kasvanud vee kasutamine energia tootmiseks ühinevates riikides (v.a Vahemeremaad). Turism on oluliseks ja ilmse tõenäosusega kasvavaks koormuseks veevarudele mitmetes Lõuna-Euroopa piirkondades.

Liigne veevõtt on suureks probleemiks Vahemere rannikualadel ja saartel, kus merevesi saastab joogiveeallikaid.

Väetised

Põllumajanduslike väetiste tase pinna-, põhja- ja joogivees on murettekitav. Andmed paljude sisalduvate ainete kohta ei võimalda määrata trendi.

Kasutatud kirjandus:

Euroopa vesi: indikaatorhinnangu. Kokkuvõtte, EEA, Kopenhaagen

Europe's water: An indicator-based assessment, topic report No 1/2003, EEA, Kopenhaagen

